

Ansvarig; Socialnämnden
Upprättad av: Enhetschef, socialkontoret
Berörd verksamhet; LSS-handläggare och
verkställighet LSS.
Version 2 revideras 2020-02-27

Riktlinjer för handläggning och insatser enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Socialtjänstlagen (SoL)

För barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning

Riktlinjerna tydliggör när en person kan få insatser enligt lagen, vilka insatserna är och hur det går till. De tydliggör också annan närliggande lagstiftning och konventioner och beskriver myndighetsutövningens utredning, beslut och uppföljning. De tar även upp utgångspunkter för insatserna enligt 9 § LSS samt individuell plan. Riktlinjerna är framtagna för socialnämndens medarbetare såsom myndighetsutövning, utförarna av verksamhet, de som tar emot insatserna samt andra kommuninvånare.

Innehåll

Inledning.....	5
Syfte med riktlinjerna.....	5
Hur ska riktlinjerna användas	5
Allmänna utgångspunkter för stöd, service, vård och omsorg	5
FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder	5
Barnkonventionen, ny lag i Sverige 1 januari 2020.....	5
Socialtjänstlagen (2001:453) SoL.....	6
Hälsa- och sjukvårdslagen, HSL.....	6
Egenvård.....	7
Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).....	7
Vägledande principer i SoL och LSS.....	7
Föräldrabalken.....	7
LSS i relation till annan lagstiftning.....	8
God kvalitet i LSS.....	8
Skäliga levnadsvillkor respektive goda levnadsvillkor.....	8
Insatser enligt LSS	8
Avgifter för LSS-insatser	8
Kostnader för fritid- och kulturaktiviteter inom verksamhet enligt LSS	9
Kvalitetsdeklarationer	9
Lika rättigheter och möjligheter	9
Socialnämndens ledningssystem för kvalitet	9
Internkontroll, egenkontroll, riskanalyser, avvikelser	9
Stöd och information till närstående och anhöriga	10
Dokumentation hos myndighet och i verksamheten.....	10
Samtycke	10
Våld i nära relationer	10
Vem får ansöka?	10
Asylsökande.....	11
Barnperspektiv i handläggningen	11
Föräldraansvar	12
Anmälningsskyldighet till barns skydd	12

Företrädare och ombud	12
God man	12
Förvaltare	12
Ombud med fullmakt	13
Företrädare och ombud med fullmakt.....	13
Förhandsbesked enligt LSS	13
Individuell plan enligt LSS	13
Samordnad individuell plan, SIP	13
Rapporteringsskyldighet enligt Lex Sarah	14
Organisation och ansvarsfördelning	14
Att genomföra en utredning	14
Personkretsbedömning.....	14
Personkrets 1(1 § p1 LSS)	14
Personkrets 2 (1§ p 2 LSS)	15
Personkrets 3 (1 § p 3 LSS).....	15
Personkretsbedömning av barn.....	16
Gemensamt ansvarstagande i hushållet	16
Beställning till utförare.....	16
Verkställda samt icke verkställda beslut	17
Uppföljning och omprövning.....	17
Insatser enligt 9 § LSS.....	17
9 § 1 rådgivning och annat personligt stöd	17
9 § 2 Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans.	17
Åldersgräns för personlig assistans.....	18
Personlig assistans till barn	18
Föräldrar med funktionsnedsättning	18
Personlig assistans i barnomsorg, skola, daglig verksamhet eller vid sjukhusvård	18
Makars gemensamma ansvar.....	19
Behov av fler än en assistent samtidigt.....	19
Personlig assistans i bostad med särskild service	19
Utformning av personlig assistans	19
9 § 3 Ledsagarservice	19
9 § 4 Biträde av kontaktperson.....	19
9 § 5 Avlösarservice i hemmet.....	20
9 § 6 Korttidsvistelse utanför det egna hemmet	20

9 § 7 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år.....	21
9 § 8 Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar.....	21
9 § 9 Bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.....	22
9 § 10 Daglig verksamhet	22
Tandvårdskort.....	22
Individuell plan enligt 10 §	22
Syfte med individuell plan	22
Beskrivning av individuell plan	23
Insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL)	23
Turbundna resor enligt Socialtjänstlagen (SoL)	23
Boendestöd enligt Socialtjänstlagen (SoL)	23
Verkställande av insatser	24
Genomförandeplanen.....	24

Inledning

Socialnämndens riktlinjer för handläggning och insatser enligt LSS och SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar utgår från gällande regelverk och praxis inom området – det vill säga lagstiftning, domar, lagens förarbeten, föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen.

Enligt regeringsformen och kommunallagen ska myndigheter verka utifrån objektivitets- och likställighetsprincipen. Alla beslut som fattas i ett ärende fokuserar på den enskildes behov och är individuellt behovsprövade.

Syfte med riktlinjerna

Syftet med riktlinjerna är att vägleda och bidra till

- en rättssäker handläggning
- kunskap om gällande regelverk kring stöd och service till personer med funktionshinder
- att tydliggöra kommunens hälso- och sjukvårdsansvar i samband med utförandet av LSS-insatser
- god samverkan mellan Laholms kommuns verksamheter, legala företrädare och närstående samt andra aktörer som är aktuella för funktionshindrade personer.

Hur ska riktlinjerna användas

Riktlinjerna anger en riktning och en ram och förtydligar lagstiftningen utifrån lokala politiska beslut. De beskriver det som gäller i vanliga situationer. En riktlinje ska syfta till att skapa samsyn om utredning, beslut och utförande av insatser för både de som tar emot stöd, anhöriga, myndighet, utförare och kommuninvånare. Den ska dessutom bidra till en jämn kvalitet i verksamheten. Lagstiftning, rättspraxis och riktlinjen kan behöva kompletteras med ytterligare rutiner eller överenskomna arbetssätt.

Allmänna utgångspunkter för stöd, service, vård och omsorg

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder

Konventionens syfte är att stärka skyddet av de mänskliga rättigheter som personer med funktionshinder har. Den fokuserar på ickediskriminering och listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättningar ska kunna få såväl medborgerliga och politiska som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Barnkonventionen, ny lag i Sverige 1 januari 2020

Barnkonventionen innehåller rättigheter som varje barn ska ha och gäller alla barn och unga upp till 18 år som bor eller vistas i ett land. Barnkonventionen slår fast att alla barn har samma rättigheter att växa upp under trygga förhållanden, att utvecklas och att skyddas mot övergrepp och utnyttjande. Barnkonventionen bygger på fyra principer:

- Barnet ska skyddas mot alla former av diskriminering (artikel 2).
- Barnets bästa ska beaktas i alla beslut (artikel 3).
- Barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6).

- Barnet ska ha rätt att säga sin mening och få den respekterad (artikel 12).

Barn har rätt till inflytande vid ansökan, utredning, beslut och uppföljning. Vid inledande kontakter med vårdnadshavare ska information därför ges om att barnets perspektiv beaktas i utredningen och att barnet kommer att få inflytande i utredningsprocessen.

LSS-handläggaren ska skaffa sig kännedom om barnets vilja, förutsättningar och uppfattning om sin situation.

Vilka överväganden som görs i utredningen utifrån barnets perspektiv och hur detta påverkar beslutet ska framgå av dokumentationen. Hur barnet har varit delaktig i utredning, beslut och uppföljning, liksom barnets åsikter och önskemål ska dokumenteras. Då barnet inte kan eller vill delta i utredningsprocessen ska orsaken framgå i dokumentationen.

Socialtjänstlagen (2001:453) SoL

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag, som ger kommunerna stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt från lokala förutsättningar och behov. Lagens portalparagraf anger de övergripande målen och grundläggande värderingarna för samhällets socialtjänst. Den handlar om principen om alla människors lika värde, lika rätt till social trygghet samt vård och omsorg. Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet.

Vägledande principer för individuellt inriktade insatser inom socialtjänsten är

- Helhetssyn,
- Frivillighet och självbestämmande,
- Normalisering,
- Kontinuitet,
- Flexibilitet,
- Tillgänglighet.

Hälso- och sjukvårdslagen, HSL

Enligt HSL ska kommunen erbjuda hälso- och sjukvård till dem som har pågående insatser enligt LSS, med undantag från ledsagarservice och kontaktperson. Kommunen ska i samband med nämnda verksamheter även erbjuda habilitering, rehabilitering och hjälpmedel för funktionsnedsatta. En kommun får även erbjuda de som vistas i kommunen hemsjukvård.

Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar upp till och med sjuksköterske-, arbetsterapeut- och fysioterapeutnivå.

Regionen har huvudansvar för hälso- och sjukvården för personer i ordinärt boende. I första hand ska den som behöver hälso- och sjukvård vända sig till den egna vårdcentralen där man är listad. I de fall den enskilde behöver hälso- och sjukvård i hemmet ansvarar kommunen för att han eller hon får den hälso- och sjukvård som behövs. En medicinsk bedömning ligger alltid till grund.

Vid behov av hemsjukvård gäller tröskelprincipen. Den innebär att den som har behov av hälso- och sjukvårdsinsatser i hemmet får hälso- och sjukvårdsinsatser av kommunen. Personer som kan ta sig till vårdcentral/mottagning får hälso- och sjukvårdsinsatser från landstinget.

Egenvård

En hälso- och sjukvårdsåtgärd som en legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedömt att en person själv kan utföra eller utför med hjälp av någon annan. Den egenvård som den enskilde utför själv eller med hjälp av någon annan räknas som egenvård.

Enligt 18 § hälso- och sjukvårdslagen ska kommunen erbjuda hälso- och sjukvård till dem som bor i särskilda boenden, bostäder med särskild service samt dem som vistas i dagverksamhet och i daglig verksamhet.

En kommun får även i övrigt erbjuda de som vistas i kommunen hemsjukvård. Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar upp till och med sjuksköterske-, arbetsterapeut- och fysioterapeutnivå.

Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

LSS är en rättighetslag för personer som tillhör någon av de tre i lagen beskrivna personkretsarna och började gälla den 1 januari 1994. Lagen grundar sig i alla människors lika värde. Verksamhet enligt LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de som omfattas av lagen. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Bärande principer i LSS är;

- Tillgänglighet
- Inflytande
- Delaktighet
- Självbestämmande
- Helhetssyn
- Kontinuitet

Den som omfattas av någon av personkretsarna kan ha rätt till en eller flera av de insatser som beskrivs i LSS, vilket givetvis sätter gränser för kommunens möjligheter att genom riktlinjer styra tillämpningen av lagen. Den som omfattas av personkretsdefinitionen skall enligt lagens intention tillförsäkras goda levnadsvillkor (7 § LSS).

Vägledande principer i SoL och LSS

Socialtjänsten ska präglas av helhetssyn, frivillighet och självbestämmande, kontinuitet, flexibilitet, normalisering, närhet och valfrihet samt respekt för den enskildes rätt att bestämma över sitt liv. Den enskilde ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Målet för verksamheten enligt LSS är att människor med omfattande funktionshinder ska kunna skapa sig ett värdigt liv, så likt andra människors som möjligt och i gemenskap med andra människor. Rätten till självbestämmande är en bärande tanke (prop. 1992/93:159). Den enskilde skall enligt 6 § LSS i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över de insatser som ges.

Föräldrabalken

Föräldrabalken behandlar rättsförhållandet mellan föräldrar och barn. Barn står under föräldrars vårdnad fram till att barnet blir myndigt vid 18 års ålder och är i och med det vuxen i lagens mening. Vårdnadshavaren har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Vårdnadshavaren ska i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål.

LSS i relation till annan lagstiftning

LSS inskränker inte rättigheter som en enskild person kan ha enligt annan lag. LSS-handläggaren ska upplysa om detta samt om de skillnader som finns mellan SoL och LSS. Av specialmotiveringen till 4 § LSS (Prop. 1992/93:159 s 171) framgår: Om en insats kan ges enligt såväl SoL som LSS ska den enskilde, om han förväntas omfattas av personkretsen i LSS, få hjälp att göra sin ansökan i enlighet med LSS. Det är dock den enskilde som, efter att ha blivit informerad, väljer utifrån vilken lag insatser söks. Även den som ingår i LSS personkrets kan behöva bistånd enligt SoL som komplement till LSS-insatserna.

God kvalitet i LSS

Av 6 § LSS framgår att verksamheten ska vara av god kvalitet och att kvaliteten i verksamheten systematisk och fortlöpande ska utvecklas och säkras. Det övergripande målet för verksamhet som bedrivs med stöd av LSS ska vara att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra, trots sin funktionsnedsättning. I 7 § LSS anges en kvalitetsnivå på de insatser som tillhandahålls enligt LSS. Genom de särskilda insatserna i LSS ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Skäliga levnadsvillkor respektive goda levnadsvillkor

Begreppen skäliga levnadsvillkor respektive goda levnadsvillkor beskrivs inte närmare av lagstiftaren. För att förstå innebörden av respektive begrepp få man istället studera målen för respektive lag. Goda levnadsvillkor enligt LSS är att jämföra med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder, medan skäliga levnadsvillkor enligt SoL anger vad som krävs för att den enskilde ska klara sig. Skillnaden förklaras genom de olika utgångspunkterna för respektive lag, där LSS ofta avser livslånga behov medan SoL i huvudsak avser mer tillfälliga behov.

Insatser enligt LSS

Insatserna för särskilt stöd och service är angivna i 9 § och innehåller 10 punkter:

1. rådgivning och annat personligt stöd,
2. personlig assistans eller ekonomiskt stöd för personlig assistans
3. ledsagarservice,
4. kontaktperson,
5. avlösarservice i hemmet,
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
7. korttidstillsyn för skolungdom över 12 år,
8. familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar,
9. bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna,
10. daglig verksamhet.

Avgifter för LSS-insatser

Kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov. Avgifter i samband med insatser enligt LSS finns beskrivet i Laholm kommuns författningssamling 2.7 samt 2.9.

Avgift beräknas och beslutas av särskilda avgiftshandläggare. Avgifter får inte tas ut för omvårdnad enligt LSS.

Den enskilde betalar däremot:

- För mat, hyra och el i bostad med särskild service. Kostnad för gemensamma utrymmen åvilar kommunen.
- För mat i korttidshem eller liknande

En handikappolitisk princip är att en person med funktionsnedsättning inte ska ha merkostnader på grund av sin funktionsnedsättning. I bostad med särskild service för vuxna kan avgift tas ut för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter. Avgifter får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

Kostnader för fritid- och kulturaktiviteter inom verksamhet enligt LSS

När verksamhet enligt LSS arrangerar aktiviteter som ska ingå i insatsen står verksamheten också för kostnaderna för aktiviteten. När den enskilde själv tagit initiativ till aktiviteten står den enskilde själv för sina kostnader för aktiviteten.

Vid resor på den enskildes initiativ för att tillgodose hans eller hennes fritidsintressen ska i första hand kollektiva färdmedel eller färdtjänst användas och var och en betalar sin del.

Kvalitetsdeklarationer

Kvalitetsdeklarationen beskriver den service, hjälp och stöd som Laholms kommun erbjuder i respektive insats utifrån LSS lagen. Med kvalitetsdeklarationen vill socialnämnden ge en tydlig bild av kommunens ambitionsnivå och vad personal och politiker i kommunen har att förhålla sig till i sitt arbete.

Lika rättigheter och möjligheter

I socialnämndens verksamheter ska vi arbeta för att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Socialnämndens ledningssystem för kvalitet

Socialnämnden har ett ledningssystem som stödjer nämndens, ledningens och medarbetarens arbete med att

- systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet
- planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten
- ange hur uppgifterna, som ingår i arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra kvaliteten, är fördelade i verksamheten.

God kvalitet i socialnämndens verksamheter uppnås när verksamheten uppfyller de krav och mål som gäller i författningar såsom LSS och SoL, nämndens uppdragsplan samt upplevelsen av kvalitet från de personer som använder nämndens tjänster. Kvalitet kan uttryckas som förhållandet mellan förväntningar och upplevelser. Rätt kvalitet uppstår när förväntningar infrias, behov tillfredsställs och krav uppfylls.

Internkontroll, egenkontroll, riskanalyser, avvikelser

I Laholms kommuns ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete för socialtjänsten framgår hur verksamheterna ska arbeta med internkontroll, egenkontroll, riskanalys, avvikelser, Lex Sarah, Lex Maria, klagomål och synpunkter samt förbättrande åtgärder. Riskanalyser ska göras i förebyggande syfte och kan handla både om risker som uppmärksammas på verksamhetsnivå och individnivå.

Stöd och information till närstående och anhöriga

Alla som arbetar inom socialnämndens verksamheter har ett ansvar för att stödja närstående och anhöriga till en person med funktionsnedsättning. Det är främst ett ansvar för samverkan, som sker genom ett gott bemötande, en god kommunikation samt att socialkontorets medarbetare kan delge relevant information.

Socialnämnden har ett anhörigcenter samt en funktionshinderlots, som stödjer, ger kunskap och information till alla.

Dokumentation hos myndighet och i verksamheten

Dokumentation och handläggning ska följa gällande lagstiftning och föreskrifter. LSS-handläggarna fattar beslut enligt den av socialnämnden upprättade delegationsordningen. Alla verksamheter inom socialnämnden har dokumentationskrav.

För nämndens verksamheter finns en riktlinje framtagen till stöd för medarbetare i arbetet med social dokumentation under genomförandet av insatser enligt LSS och SoL.

Verksamheten ska fortlöpande dokumentera hur arbetet med genomförandet av den enskildes beviljade insatser fortgår.

Samtycke

Handläggare på myndighetskontoret och verkställigheten ska samverka med varandra samt med andra myndigheter och övriga samhällsaktörer utifrån personens individuella behov. För att få lämna ut information eller inhämta information om personer med funktionsnedsättning behövs ett samtycke. I vilket syfte samtycke inhämtas ska dokumenteras, dessutom ska det framgå, vilka andra myndigheter som får kontaktas, om och eventuellt när närstående får kontaktas, vilka sakkunniga och referenspersoner eller andra som får kontaktas, när samtycket har lämnats.

En informationsskyldighet finns mellan kommunens medarbetare inom olika verksamheter, till exempel mellan hemsjukvård, myndighetsutövning och verkställighetens verksamheter. Informationsskyldigheten gäller för att alla parter ska kunna ge det stöd, den vård och omsorg personer med funktionsnedsättning har rätt till, förutsatt att den enskilde givit sitt samtycke.

Våld i nära relationer

Enligt 5 kap 11 § SoL ska socialnämnden verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation och att även barn som bevittnat våld eller andra övergrepp mot närstående vuxna är brottsoffer och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Kvinnor med funktionsnedsättning kan till följd av funktionsnedsättningen vara särskilt utsatta när det gäller våld, främst på grund av bristande förmåga att värja sig, men också på grund av beroendeförhållanden och svårigheter att söka skydd, brist på tillgänglig information om vilka insatser som finns, vart man vänder sig samt svårigheter att kommunicera.

Om barn kan ha utsatts för eller bevittnat våld ska Barn- och unga alltid kontaktas för utredning och beslut om åtgärder. En anmälan enligt 14 kap 1 § SoL kan behöva aktualiseras i dessa fall.

Vem får ansöka?

En viktig grundprincip i LSS är att insatser endast kan beviljas utifrån den enskildes begäran. Det innebär att det inte finns några bestämmelser om att ge insatser utan samtycke.

I 8 § LSS regleras vem som får ansöka om en insats: *Insatser enligt LSS ska ges den enskilde endast om han eller hon begär det. Om den enskilde är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i fråga kan vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare begära insatser för honom eller henne.*

Finns det två vårdnadshavare ska båda stå bakom ansökan. Även i de fall då föräldrarna är frånskilda, men har gemensam vårdnad, måste båda stå som sökande av LSS-insatser som rör barnet. Förblir föräldrarna oense kan nämnden oftast *inte* behandla ansökan.

Av 6 kap 13 a § Föräldrabalken framgår att socialnämnden får besluta om vilken åtgärd som ska vidtas ifall vårdnadshavare inte kan komma överens och insatserna biträde av kontaktperson, avlösarservice och korttidsvistelse enligt LSS.

När ett barn under 15 år av någon anledning saknar vårdnadshavare som kan ansöka om insatser kan i stället en legal ställföreträdare, till exempel god man, ansöka om insatser för barnet.

Asylsökande

En asylsökande kan inte söka insatser enligt LSS, det är först när personen fått uppehållstillstånd längre än ett år och kan bli folkbokförd i Laholms kommun som det är möjligt. Den enskilde kan däremot göra en ansökan om bistånd enligt SoL.

Barnperspektiv i handläggningen

Det ska inte finnas skillnader i hur man antar ett barnperspektiv när det gäller barn och ungdomar med eller utan funktionsnedsättning. Barns bästa ska alltid bedömas utifrån barnets ålder och mognad och utifrån att barns behov finns i ett familjesammanhang. Det är också viktigt att tänka på att barns rättigheter inte är samma sak som barns skyldigheter, barn måste till exempel inte uttala sig även om de har rätt till det. Bedömningen av vad som kan anses vara ett barns bästa i en viss situation måste göras av de vuxna som har ansvaret för barnet och beslutet. För barn och ungdomar med funktionsnedsättning är det viktigt att också analysera vilka variabler i form av tillgänglighet och delaktighet som behövs tillföras utifrån barnperspektivet.

Personer med funktionsnedsättning måste ges förutsättningar till delaktighet och självständighet och det kan ske både genom strukturella åtgärder och individanpassat stöd. I förarbetet till LSS betonas att barnet är en del av familjen. Barnet och barnets familj beskrivs ofta i ett sammanhang och deras intressen ses som samstämmiga.

När det gäller barnperspektiv i LSS-handläggning är det viktigt att komma ihåg att begreppet barnperspektiv inbegriper flera delar, precis som beskrivet ovan. För handläggaren innebär detta att dels tänka sig in i det enskilda barnets behov och vad som behövs utifrån barnets perspektiv och sammanhang. Barnet ska också ges möjlighet att komma till tals och framföra sina synpunkter. När det gäller barn med kommunikationssvårigheter finns det olika hjälpmedel att tillgå för att samtala med barnet eller så får handläggaren lita på närstående som är väl förtrogna med barnets sätt att kommunicera. Det samhälleliga barnperspektivet där man tar vara på den allmänna kunskap som finns kring barns utveckling behöver också användas när man gör utredningar enligt LSS.

Det finns flera viktiga områden som behöver belysas och analyseras när det gäller barnperspektivet inom LSS. Detta kan gälla frågor om i vilken utsträckning det är barnets eller föräldrarnas behov som olika insatser tillgodoser, och hur olika intressen och motiv kan viktas mot varandra. I detta ligger också frågor om hur handläggaren kartlägger barnets egna önskemål och synpunkter.

Insatserna i LSS måste vara flexibla och utgå från barnets, vårdnadshavarens och syskonens behov. Stödet enligt LSS är inte tänkt att ersätta stöd som andrahuvudmän är skyldiga att ge. Insatsen avlösarservice i hemmet kan till exempel inte ersätta de stöd som ges inom förskolan. *Se Socialstyrelsens; Stöd till barn och unga med funktionsnedsättning – Handbok för rättstillämpning vid handläggning och utförande av LSS-insatser 2014.*

Föräldransvar

När socialnämnden bedömer ett barns rätt till insats är huvudprincipen att insats endast ska beviljas för sådan hjälp som överstiger det behov som barn i jämförbar ålder har.

När behovet av insats bedöms för ett barn ska det bortses från det hjälpbehov som en vårdnadshavare ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Om vårdbidrag från Socialförsäkringsbalken (SFB) lämnas får det inte påverka bedömningen hos kommunen.

Anmälningsskyldighet till barns skydd

För att tillgodose ett barns behov av skydd och stöd kan ibland andra omständigheter än barnets funktionsnedsättning aktualisera åtgärder från socialtjänsten. Frågor som rör brister i föräldrars omsorg om ett barn med funktionsnedsättning utreds inom Barn- och ungdomsenheten. En anmälan enligt 14 kap 1 § SoL kan behöva aktualiseras i dessa fall.

Företrädare och ombud

God man

Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, ska rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskaps för honom eller henne (11 kap. 4 § föräldrabalken). Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskaps ska anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

En person som har god man behåller sin rättshandlingsförmåga. Den gode mannen får endast företräda den enskilde inom ramen för sitt förordnande och om den gode mannen har den enskildes samtycke.

Förvaltare

Om godmanskaps inte är tillräckligt, får rätten med stöd av 11 kap 7 § föräldrabalken förordna om förvaltare för den som inte kan vårda sig själv eller sin egendom.

Förvaltarskapet är mer ingripande än godmanskaps och ska inte anordnas om det är tillräckligt med godmanskaps eller om den enskilde på annat mindre ingripande sätt får hjälp.

Den enskilde förlorar genom förvaltarskapet stora delar av sina egna handlingsmöjligheter.

Förvaltaruppdraget ska anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde.

Förvaltaren fungerar som ställföreträdare för sin huvudman. Denne har ensam rådighet över huvudmannens egendom och kan företräda huvudmannen i alla angelägenheter som ingår i uppdraget.

Ombud med fullmakt

En enskild som för talan i ett ärende hos en myndighet kan anlita ombud. Ombudet företräder helt eller delvis sin uppdragsgivare, till exempel vid kommunikering och närvaro vid sammanträden. Omfattningen av uppdraget ska framgå av en fullmakt. Åtgärder som ombudet vidtar enligt fullmakt är bindande för uppdragsgivaren.

En fullmakt ger ett ombud rätt att helt eller delvis föra den enskildes talan. Det är nödvändigt att ta reda på vem eller vilka som är ombud samt vad fullmakten omfattar, dvs. vad ombudet har rätt att göra. En fullmakt kan vara muntlig eller skriftlig. Om muntlig fullmakt lämnas ska detta dokumenteras. En muntlig fullmakt som lämnats vid tidigare tillfälle ska kontrolleras om den fortfarande gäller. Man kan kräva att skriftlig fullmakt lämnas för att kunna kontrollera att fullmakt faktiskt finns.

Företrädare och ombud med fullmakt

Socialnämnden ska enligt 15 § p. 6 LSS anmäla till överförmyndarnämnden om den finner att god man eller förvaltare bör förordnas för någon eller att någon inte längre behöver en god man eller förvaltare.

Förhandsbesked enligt LSS

Ansökan om förhandsbesked enligt 16 § LSS kan göras av en person som önskar flytta till en annan kommun. Förhandsbeskedet ger svar på om en person har rätt till sökt LSS-insats då personen flyttat till kommunen. En ansökan om förhandsbesked ska behandlas enligt samma villkor som om den enskilde redan var bosatt i kommunen. Skälen till varför den enskilde vill flytta saknar betydelse.

Vid ansökan om förhandsbesked ska en utredning genomföras där det framgår vilken insats ansökan om förhandsbesked avser, om den enskilde tillhör personkretsen och om han eller hon har behov av insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor.

Förhandsbeskedet gäller under sex månader räknat från den dag då de insatser som förhandsbeskedet omfattar blir tillgängliga för den enskilde. Skyldigheten att tillhandahålla insatsen inträder först när den enskilde flyttat till kommunen.

Individuell plan enligt LSS

I samband med att en LSS-insats beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan enligt 10 § LSS med beslutade och planerade åtgärder upprättas i samråd med honom eller henne. Den enskilde som beviljats en insats ska när som helst kunna begära att en plan upprättas. I planen ska redovisas vilka åtgärder som vidtas av andra än kommunen eller landstinget. Planen ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året. Syftet är att ge den enskilde inflytande över de insatser som planeras och en överblick över när olika insatser ska komma ifråga.

Samordnad individuell plan, SIP

Enligt 2 kap 7 § SoL och 3 f § HSL ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan när den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården. Planen ska upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen om det är lämpligt och om den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska det framgå:

- vilka insatser som behövs
- vilka insatser respektive huvudman ska svara för
- vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget
- vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

Bestämmelsen omfattar såväl barn som vuxna som är i behov av en individuell plan för att få sina behov tillgodosedda.

Rapporteringskyldighet enligt Lex Sarah

Lex Sarah kallas de bestämmelser i 24 b § LSS och i 14 kap 3 § SoL som reglerar vissa skyldigheter för anställda inom socialtjänsten när det gäller missförhållanden och risker för missförhållanden i verksamheten. Syftet med Lex Sarah är att komma till rätta med brister och att missförhållande ska rättas till samt förhindra att de uppkommer igen.

Organisation och ansvarsfördelning

LSS-handläggarna i Laholms kommun ansvarar för att ta emot ansökan, utreda och att besluta om insats enligt LSS eller SoL. Utredning, planering och beslut sammanfattas i en beställning/uppdragsbeskrivning som skickas till godkänd utförare som verkställer beviljade insatser.

Att genomföra en utredning

En utredning enligt LSS ska ge svar på tre centrala frågor:

- Omfattas den enskilde av den personkrets som beskrivs i LSS
- Har den enskilde behov av insatsen
- Tillgodoses behovet (faktiskt) på annat sätt

I LSS lagen finns inte några särskilda bestämmelser om hur ett ärende ska handläggas. Stöd för detta måste därför sökas i förvaltningslagen som bland annat reglerar allmänna krav på handläggningen.

Personkretsbedömning

För att ta del av de insatser som anges i 9 § LSS måste den enskilde omfattas av någon av de tre personkretsar som nämns i 1 § LSS. Frågan om en person tillhör personkretsen eller inte blir aktuell när personen begär insatser enligt LSS. Beslut om personkretstillhörighet fattas inte särskilt, utan ska vara en del av beslut om insatser. LSS-insatser kan endast beviljas till personer som tillhör någon av de tre personkretsar som lagen omfattar:

Personkrets 1(1 § p1 LSS) utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,

För att omfattas av personkrets 1 krävs att personen har diagnosen utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.

Utvecklingsstörningen kan vara medfödd eller har uppkommit under individens utvecklingsperiod, i regel före 16 års ålder, och är så betydande att personen behöver stöd och hjälp i sin livsföring. Orsaken till bristen eller skadan saknar betydelse.

Med diagnoserna autism och autismspektrumstörning avses djupgående störningar i fråga om social förmåga, kommunikation och beteende. Autismliknande tillstånd innebär att det finns störningar inom autismspektrum men symtomen är förre och uppträder senare under uppväxten.

Med diagnosen autism och autismliknande tillstånd avses djupgående störningar i fråga om social förmåga, kommunikation och beteende. Aspergers syndrom är exempel på autismliknande tillstånd.

För att fastställa personkretstillhörighet krävs diagnos och intyg om utvecklingsstörning, om autism eller om autismliknande tillstånd av leg. läkare och/eller leg. psykolog samt diagnos kod.

Personkrets 2 (1§ p 2 LSS) betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom,

Personkrets 2 omfattar personer som fått en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning efter en hjärnskada i vuxen ålder. Med vuxen ålder avses tid efter utvecklingsåren, dvs. från 16 år.

Hjärnskada ska ha orsakats av yttre våld till exempel trafikskador eller sjukdomar av kroppslig art. Personkrets 2 omfattar inte personer med olika psykiska sjukdomstillstånd som också kan ge ett begåvningsmässigt funktionshinder till exempel demens och inte heller personer med sjukdomar som är en följd av missbruk av beroendeframkallande medel.

Personer med Alzheimers kan i vissa fall omfattas av personkrets 2. (*Högsta förvaltningsdomstolen, KFD, kom i FRÅ 2008 ref.78 fram till att en person med Alzheimers demens ingick i LSS personkrets 2*)

För att fastställa personkretstillhörighet krävs intyg av leg. läkare om hjärnskadan, dess uppkomst och utredning av leg. psykolog som styrker den begåvningsmässiga funktionsnedsättningen.

Personkrets 3 (1 § p 3 LSS) andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Samtliga nedanstående rekvisit ska vara uppfyllda för att den enskilde ska omfattas av personkrets 3. Den fysiska eller psykiska funktionsnedsättningen ska

- Vara stort, varaktigt och inte orsakat av normalt åldrande
- Förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen
- Föranleda ett omfattande behov av stöd eller service

Med **varaktig funktionsnedsättning** avses att det inte ska vara av övergående eller tillfällig natur. Tidsgränsen för om funktionshindret ska betraktas som varaktigt får bedömas i varje enskilt fall. Generellt anses att varaktighet normalt föreligger om funktionsnedsättningen består under en överskådlig tid, minst 2 år. I fall där varaktigheten av funktionsnedsättningen är svår att bedöma får handläggare utgå från situationen som föreligger vid utredningstillfället och överväga att tidsbegränsa beslutet för att kunna göra en förnyad bedömning.

Med **stort funktionshinder** avses att funktionshindret ska ha en sådan karaktär eller omfattning att det starkt påverkar flera viktiga livsområden samtidigt t.ex. boende och fritid. Detsamma gäller om en person dagligen är mycket beroende av hjälpmedel eller har återkommande behov av annan persons hjälp för den dagliga livsföringen för att till exempel äta, klä sig, sköta hygien, förflytta sig eller meddela sig/kommunicera.

Med **betydande svårigheter i den dagliga livsföringen** avses att den enskilde inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som till exempel hygien, toalettbestyr, mathållning, av- och påklädning, förflyttning inomhus och utomhus, sysselsättning, svårighet att kommunicera med andra eller att sköta sin ekonomi.

Som underlag för personkretsbedömningen ska LSS-handläggaren begära utlåtanden som utfärdats av behöriga personer som legitimerad psykolog och/eller legitimerad läkare med specialistkompetens. För bedömning om en person omfattas av personkrets 3 behövs underlag som tydliggör funktionshindrets konsekvenser i den dagliga livsföringen, till exempel AD

Beslut om personkretstillhörighet grundar sig i utlåtande av läkare. Även utlåtande från till exempel psykolog, arbetsterapeut eller fysioterapeut kan vara aktuellt. Den enskilde ansöker själv om att få utlåtanden som bifogas ansökan om LSS-insats. Ansökan kan ske skriftligen eller muntligen till handläggare på myndighetskontoret. Personkretstillhörighet omprövas vid varje ny ansökan.

De personer som ingår i personkretsen har fortfarande samma rätt som andra till stöd och vård enligt annan lagstiftning som till exempel SoL och HSL. LSS är ett komplement till annan lagstiftning.

Vid bedömning tas även hänsyn till möjliga hjälpmedel samt bostadsanpassning.

Personkretsbedömning av barn

Bedömning av personkretstillhörighet för barn ska huvudsakligen göras utifrån samma kriterier som för vuxna. Det är funktionsnedsättningens konsekvenser och varaktighet som ska bedömas. Hos små barn med funktionsnedsättning får handläggaren göra en bedömning av om barnet med stigande ålder kan antas komma att få onormalt stora svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

(Prop. 1992/93:159, avsnitt 14.1, s. 169)

Gemensamt ansvarstagande i hushållet

När en funktionshindrad person har rätt till personlig assistans eller annan hjälp i hemmet, ska inte personalen ta över den icke-funktionshindrade makens/makans ansvar för det gemensamma hushållet. (Äktenskapsbalken 16 kap 1 § ÄB). Samma principer kan tillämpas för funktionshindrade personer som sammanbor, har ingått partnerskap, delar hushåll med annan eller har hemmavarande barn över 18 år.

Ett gemensamt hushåll innebär inte ett ansvar för den funktionshindrades omvårdnad. Vid bedömning av omvårdnadsbehov ska bedömningen göras som om den funktionshindrade vore ensamstående.

Beställning till utförare

Beställningens utformning är av stor betydelse för hur utföraren ska ta sig an uppdraget. Av beställningen ska följande framgå:

- Vad som har beviljats (antal timmar eller annan tidsbegränsning)
- Brukarens aktuella situation
- Varför hjälpen behövs
- Vad som ska göras inom det eller de livsområden som är aktuella för insats.
- Insatsens syfte och önskade uppnådda mål

Övrig information som framkommit vid utredningen och som utföraren behöver känna till för att kunna utföra sitt uppdrag, exempelvis särskilda önskemål

Verkställda samt icke verkställda beslut

När den enskilde får ett erbjudande som svarar mot behoven och tackar nej, görs en uppföljning av beslutet. Beslutet avslutas om behovet inte är aktuellt för stunden och den enskilde får ansöka på nytt när behovet är aktuellt igen.

Uppföljning och omprövning

Varje beslut om insats ska följas upp och utvärderas kontinuerligt – minst en gång per år – eller vid förändringar. Uppföljningen ska dels ge den enskilde och dennes legale företrädare möjlighet att uttrycka sina åsikter om insatsen och dels se till att målet med insatsen uppnås.

Uppföljning syftar till att bedöma om den enskilde får sina behov tillgodosedda och om insatsens omfattning ska minskas eller ökas.

Den enskilde kan vid uppföljningen även göra en ny ansökan om annan insats.

En uppföljning bör bestå av ett personligt möte med den enskilde, eventuellt legal företrädare eller annan som den enskilde vill ha med. I uppföljningssamtalet undersöks den enskildes upplevelse av kvaliteten på till exempel bemötande, inflytande och genomförande. I samband med uppföljning bör LSS-handläggaren använda genomförandeplanen som underlag för uppföljning av insatsen samt ta del av eventuell information från medarbetare som utför insatsen. Syftet är att följa upp den enskildes behov och hur insatserna utförts i förhållande till beslut.

För barn och ungdom upp till 18 års ålder sker uppföljning av insats minst var sjätte månad.

Insatser enligt 9 § LSS

9 § 1 rådgivning och annat personligt stöd

Utförs av Region Halland.

9 § 2 Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans.

Insatsen biträde av personlig assistent ges till personer med omfattande funktionshinder och är ett personligt utformat stöd som ska ge den enskilde ökad möjlighet att leva ett självständigt liv. För rätt till personlig assistans enligt LSS krävs att den enskilde har behov av insatsen för att tillgodose sina grundläggande behov. Med grundläggande behov avses sådana mycket personliga angelägenheter som personlig hygien, att inta måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den enskildes behov.

Den som har rätt till personlig assistans för sina grundläggande behov har rätt att få hela hjälpbehovet tillgodosett genom denna insats. Tid som inkluderar städning, inköp och liknande uppgifter räknas in i det totala behovet av personlig assistans.

Den som enbart har behov av motivations- och aktiveringsinsatser har inte rätt till personlig assistans.

Kommunen beslutar om personlig assistans om de grundläggande behoven uppgår till högst 20 timmar per vecka. Om kommunen vid sin bedömning kommer fram till att den enskildes behov av personlig assistans för de grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka ska kommunen göra en anmälan om detta till försäkringskassan. I avvaktan på försäkringskassans beslut ska kommunen tillgodose den enskildes behov av personlig assistans.

Önskas en tillfällig utökning och den enskilde har assistansersättning/LSS-beslut ska ansökan göras hos kommunens LSS-handläggare.

Önskas en stadigvarande utökning och den enskilde har assistansersättning ska ansökan göras hos försäkringskassan.

Åldersgräns för personlig assistans

Rätten till personlig assistans enligt LSS finns kvar när den enskilde fyller 65 år endast om:

1. insatsen har bifallits innan han eller hon har fyllt 65 år
2. ansökan om sådan insats inkommer till kommunen senast dagen före 65-årsdagen och därefter blir bifallen.

Insatsen personlig assistans kan alltså kvarstå efter att den enskilde fyllt 65 år om någon av ovanstående punkter är uppfyllda, men insatsen får inte utökas efter det att den insatsberättigade fyllt 65 år. Ansökan om utökad hjälp får i stället prövas enligt Socialtjänstlagen av de biståndshandläggare som bedömer stöd till personer över 65 år.

Personlig assistans till barn

Barn kan i särskilda fall få personlig assistans. Det kan röra sig om barn med omfattande funktionshinder för vilka föräldraansvaret i kombination med barnomsorg och skola inte räcker. Barnens omvårdnadsbehov ska vara omfattande under hela dygnet eller stor del av dygnet. Vid ansökan om personlig assistans bör föräldrarna informeras om att eventuellt vårdbidrag ofta reduceras till följd av att barnet beviljas personlig assistans.

Det är vårdnadshavarnas ansvar att informera försäkringskassan om de förändrade förhållandena.

Föräldrar med funktionsnedsättning

Ett barns behov av omvårdnad är i princip inte en uppgift för förälderns assistent. Under spädbarnsåret är barnet känslomässigt och praktiskt beroende av någon vuxen, oftast en förälder. Har då föräldern biträde av en personlig assistent är det därför naturligt att assistenten, om det är en därtill lämplig person, också hjälper den funktionshindrade föräldern att klara den praktiska omvårdnaden om barnet, till exempel vid amning och blöjbyten. Barnets behov kan självfallet motivera andra eller ytterligare stödinsatser via socialtjänsten. LSS-insatser till förälder ska annars inte tillgodose barnens behov av omsorg och tillsyn.

Personlig assistans i barnomsorg, skola, daglig verksamhet eller vid sjukhusvård

Personlig assistans ska inte ersätta personal som behövs för att driva en ordinarie verksamhet. Det är den enskildes personliga behov av stöd och hjälp som ska tillgodoses.

Om barnets behov inte tillgodoses inom ramen för ordinarie verksamhet, är det huvudmannens uppgift att se till att resurser tillförs verksamheten med hänsyn till barnets behov. Det kan till exempel innebära att personaltätheten höjs eller att verksamheten tillförs specialpedagogiskt stöd. LSS innebär ingen inskränkning i de rättigheter som den enskilde kan ha enligt annan lagstiftning. Insatserna enligt LSS ska således inte ersätta det stöd som personen har rätt att få i en verksamhet eller enligt annan lag, exempelvis hälso- och sjukvårdslagen. Detta innebär bland annat att personer som omfattas av LSS och som har rätt till insatser enligt angiven lagstiftning även har rätt att få den omvårdnad och vård som krävs vid en sjukhusvistelse. Endast i de fall då det föreligger särskilda skäl, såsom att det krävs ingående kunskap om den enskilde eller hjälp med att kommunicera, kan personlig assistans beviljas under sjukhusvistelse.

Makars gemensamma ansvar

Med makars ansvar för varandra avses normalt det gemensamma ansvaret för hem och hushåll som finns makar emellan (Äktenskapsbalken). Två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll (sambor) ska likställas med personer som är gifta och registrerade partner vid prövningen av rätten till personlig assistans.

Behov av fler än en assistent samtidigt

Den som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, har rätt till två eller flera assistenter endast om möjligheterna att få bidrag enligt Lagen om bostadsanpassningsbidrag eller hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen har utretts.

Att möjligheterna ska ha utretts innebär att beslut om bostadsanpassningsbidrag eller en bedömning av arbetsterapeut eller motsvarande utredning ska bifogas en ansökan om dubbel assistans.

Personlig assistans i bostad med särskild service

I bostad med särskild service ska det finnas personalresurser som tillgodoser den enskildes behov. Personalbrist ska inte lösas genom personlig assistans.

Utformning av personlig assistans

Den enskilde kan få insatsen genom att Kommunen tillhandahåller assistansen eller genom att den enskilde får ekonomiskt stöd så att han eller hon själv kan vara arbetsgivare för den personliga assistenten. Den enskilde ska också kunna anlita annan, exempelvis kooperativ eller ett assistansföretag, som arbetsgivare.

9 § 3 Ledsagarservice

Ledsagarservice är en personlig service, anpassad efter individuella behov. Ledsagarservice ska kunna underlätta för den enskilde att delta i samhällslivet, dessa finns i form av friare ledsagarservice för de som bor i ordinärt boende eller tidsbestämd ledsagarservice för de som bor i bostad med särskild service.

Avsikten med ledsagarservice är att den enskilde ska få hjälp med att träffa andra människor, delta i samhällsaktiviteter.

I beslutet om ledsagarservice ska det tydligt framgå vad som är målet med den individuellt utformade insatsen. Friare ledsagarservice kan högst nyttjas 10 timmar per dygn och då i huvudsak under dagtid.

I genomförandeplanen beskrivs det vad och hur insatsen skall utföras för att målet med insatsen skall nås. Genomförandeplanen upprättas tillsammans med den enskilde och/eller dess företrädare.

Bor man i bostad med särskild service (gruppboende eller serviceboende) med stöd av LSS ingår stöd vid enskilda aktiviteter som en del i boendet.

9 § 4 Biträde av kontaktperson

Kontaktpersonen ska medverka till att bryta den enskildes isolering genom samvaro och till exempel genom hjälp till fritidsverksamhet. Insatsen ska ses som ett icke professionellt stöd av någon med stort engagemang och intresse för andra människor och innehåller ingen

omvårdnad. Vid bedömning av den enskildes behov ska hänsyn tas till den enskildes sociala nätverk.

Avsikten med insatsen är främst att tillgodose behovet av en medmänniska när anhörigkontakt saknas eller behöver kompletteras. Det finns ingen åldersgräns angiven i lagen men insatsen är i första hand aktuell för ungdomar och vuxna då syftet är att bryta isolering.

Vid bedömningen av behovet av kontaktperson till barn ska handläggaren beakta omfattningen av föräldraansvaret för barn utan funktionsnedsättning i jämförbar ålder.

I insatserna bostad med särskild service för barn och vuxna ingår fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter. Detta innebär att uppgifter som åligger en kontaktperson, exempelvis att hjälpa att bryta den enskildes isolering genom samvaro och fritidsaktiviteter, som regel kan tillgodoses inom ramen för en gruppbofastad.

I undantagsfall om det stöd som kan ges i gruppbofastaden eller genom deltagande i daglig verksamhet inte är tillräckligt kan det finnas skäl för ett kompletterande stöd i form av kontaktperson.

9 § 5 Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice innebär att en person tillfälligt övertar omvårdnaden från anhöriga. Insatsen utförs i hemmet och dess närmiljö och kan även utföras nattetid. Avlösarservice kan ges både som en regelbunden insats och vid oförutsedda situationer.

Genom insatsen ska anhöriga få möjlighet till rekreation och kunna utträta sysslor utanför hemmet. Det ingår inte i avlösarens uppgift att sköta andra barn i familjen eller att sköta hushållssysslor.

Insatsen kan inte användas med syfte att underlätta anhörigs yrkesutövning eller studier.

Familjehemsföräldrar har också rätt till avlösarservice om behov finns och det inte tillgodoses på annat sätt.

9 § 6 Korttidsvistelse utanför det egna hemmet

Korttidsvistelse innebär att en person med funktionsnedsättning tillfälligt under en kortare eller längre tid vistas på ett korttidshem, hos en stödfamilj eller deltar i lägerverksamhet.

Insatsen kan dels syfta till att anhöriga eller familjehemsföräldrar ska få avlösning i omvårdnadsarbetet och dels tillgodose behov av miljöombyte och rekreation samt ge möjlighet till personlig utveckling. Insatsen ska kunna användas som ett led i att bryta ett ensidigt beroende förhållande mellan barn och familj.

Vid bedömning av behov av insatsen ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad samt vad som är normalt föräldraansvar för barn i motsvarande ålder.

För vissa barn bör insatsen avlösarservice i hemmet övervägas som förstahandsval, alternativt korttidsvistelse i form av stödfamilj.

Korttidsvistelse kan ske regelbundet alla dagar, kvällar och nätter i veckan. Pågående insatser såsom skolbarnomsorg och fritidshem fullföljs under korttidsvistelse utanför det egna hemmet. Vid alla former av korttidsvistelse utanför det egna hemmet debiteras

vårdnadshavare eller den vuxna personen med funktionsnedsättning en måltidsavgift, i övrigt är insatsen kostnadsfri.

Inriktningar på korttidsvistelse utanför det egna hemmet är stödfamilj, läger inom kommunens verksamheter med max åtta tillfällen/år och korttidsvistelse med omfattning max åtta dygn/månad.

När verksamheten planerar hur dygnet förläggs under året inhämtas önskemål från familjen eller ungdomen och anpassas i verksamheten.

Om det passar familjens behov bättre kan stödfamilj vara ett alternativ till korttidsvistelse. Då ges stödet i en familj som får uppdraget från kommunen.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet kan också ges i form av läger och utflyktsresor som utförs i grupp. Korttidsvistelse läger ges till både barn och vuxna med funktionsnedsättning.

9 § 7 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år

För barn upp till 12 år har kommunen enligt skollagen skyldighet att bedriva fritidsverksamhet för ungdomar vars föräldrar/vårdnadshavare förvärvsarbetar eller studerar.

Insatsen korttidstillsyn för skolungdom över 12 år kan ge ungdomar med funktionshinder rätt till korttidstillsyn utanför det egna hemmet före och efter skolans slut samt under lov dagar och studiedagar om deras vårdnadshavare förvärvsarbetar eller studerar.

Beslut om korttidstillsyn fattas från och med höstterminen det år ungdomen fyller 13 år, eller från och med juli månad, i fall den enskilde begär det.

9 § 8 Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar

Barn som trots olika stödåtgärder inte kan bo hos föräldrarna kan ha rätt till boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar. Denna insats kan också vara aktuell för barn och ungdomar som på grund av skolgång i särskola måste bo utanför föräldrahemmet. Insatsen ska ses som ett komplement till boendet i föräldrahemmet.

Bostad med särskild service för barn och ungdom enligt LSS är en insats som riktar sig till de barn som har speciellt behov av stöd och ett omfattande omvårdnadsbehov.

I bostad med särskild service ingår omvårdnad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter som en del av insatsen.

Boende i elevhem kan beviljas barn och ungdomar som på grund av sin skolgång måste bo utanför föräldrahemmet och som har ett särskilt behov av tillsyn och omsorg.

Familjehem enligt LSS är inte tänkt att ges för att skydda barnet eller kompensera för bristande föräldraförmåga såsom är fallet i SoL utan insatsen ges på grund av att barnet har ett omfattande omvårdnadsbehov eller går i skola på annan ort.

Insatsen omfattar barn och ungdomar till dess att deras skolgång inom grundskola och gymnasiet upphör.

Föräldrar är skyldiga att i skäligen utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden. Efter juni det året den enskilde fyller 19 år debiteras eventuell hyra.

Gällande boendeform är det viktigt att det framgår om boendet bedrivs inom LSS eller enligt SoL, då LSS beslut ställer större krav på exempelvis personaltäthet och genomförandeplan.

9 § 9 Bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna

Med insatsen bostad med särskild service avses ett boende med fast personalstöd. Omvårdnad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår som en del av insatsen. Genom insatsen ska den enskilde få en fullvärdig lägenhet där hyreslagens regler gäller. Bostad med särskild service utformas som gruppboendestad eller serviceboendestad.

En **gruppboendestad** består av ett mindre antal lägenheter med tillgång till gemensamma utrymmen. Syftet med insatsen är att den som har ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov dygnet runt ska få detta tillgodosett utifrån sina individuella behov. **Serviceboendestad** innebär att ett antal lägenheter som ligger geografiskt samlade med tillgång till service och stöd av anställd personal. Serviceboendestad kan beviljas när den enskilde är i behov av tillgång till personal under dagtid/kvällstid, men då kontinuerlig närvaro av personal inte är nödvändig.

Med **annan särskilt anpassad bostad** avses en bostad med viss grundanpassning till funktionshindrade personers behov men utan fast grundbemanning. Omvårdnad ingår inte i denna boendestad.

Den enskilde ansvarar för kostnader för mat, uppehälle och hyra i samtliga boendestader.

9 § 10 Daglig verksamhet

Insatsen daglig verksamhet kan beviljas personer som tillhör personkrets 1 och 2 i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och som inte deltar i utbildning, fram till 67 år. När det gäller omfattningen av daglig verksamhet bör samma generella normer gälla som i arbetslivet. Insatsen ska erbjuda deltagarna en individuellt anpassad verksamhet efter vars och ens förmåga.

Den enskilde ska i normalfallet få all den omvårdnad som han eller hon behöver för att klara av att delta i daglig verksamhet genom den personal som redan finns i den dagliga verksamheten.

Tandvårdskort

Om den enskilde har en insats enligt LSS kan handläggare på kommunen hjälpa till att ansöka om nödvändigt tandvårdskort.

Vad som är nödvändig tandvård avgörs bland annat utifrån vilken nytta man har av behandlingen. I nödvändig tandvård ingår undersökning, förebyggande åtgärder och behandling av infektioner och lagningar.

För den som inte har en LSS insats finns även ett nödvändigt tandvårdskort som läkare kan utfärda. Läkarintyget kan hämtas från socialstyrelsens hemsida.

Individuell plan enligt 10 §

När den enskilde beviljats insatser enligt LSS kan han eller hon begära att en individuell plan upprättas. Vid varje fattat beslut ska den enskilde informeras om möjligheten till individuell plan.

Syfte med individuell plan

Syftet med individuell plan är att ge den enskilde möjligheter att ha mer inflytande över hur insatser planeras och samordnas till en helhet.

Beskrivning av individuell plan

En individuell plan är den enskildes plan och handlar om dennes liv och vardag. Därför är formerna för insatsen flexibla. Den enskilde bestämmer vad som ska tas upp och i vilken ordning. Det är vanligt att upprätta en individuell plan för att planera större förändringar i den enskildes liv, när det är många involverade som behöver samverka, eller när den enskilde vill bestämma mer själv i sitt liv. Till exempel vid övergången till vuxenlivet, eller när den enskilde som har insatser ska flytta till en annan kommun eller tillbaka till hemkommunen. Den individuella planen kan innefatta insatser både från kommunen och andra myndigheter. Den enskilde bestämmer vem som ska bjudas in till mötet och vem som håller ihop den individuella planen. Vanligt är att en LSS-handläggare samordnar individuell plan. I den individuella planen framgår vad deltagarna kommer överens om och bör innehålla följande:

- anledningen till planen
- den enskildes mål och önskemål på kort och lång sikt
- datum när planen upprättas
- deltagare
- vem som ska göra vad
- tidpunkt för uppföljning
- den enskildes godkännande av innehållet.

Insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL)

Turbundna resor enligt Socialtjänstlagen (SoL)

LSS innehåller inga regler om busskort eller resor. Resor ingår inte i beviljade LSS insatser. Ansökan om turbundna resor får göras i enlighet med Socialtjänstlagen.

Turbundna resor enligt socialtjänstlagen kan beviljas mellan hemmet och den dagliga verksamheten/korttidsvistelse om behov finns och den enskilde inte kan få sina resor via färdtjänsten.

Syftet och förutsättningen för insatsen är att möjliggöra för den enskilde att delta i biståndsbedömda insatser utanför hemmet om man inte kan åka på egen hand. Kommunen har rätt att ta ut en kostnad för resorna.

Boendestöd enligt Socialtjänstlagen (SoL)

Boendestöd är en insats som riktar sig till personer som bor i egen lägenhet, alternativt i föräldrahemmet och som behöver ett mer anpassat stöd i sin bostad än vad som kan erbjudas genom hemtjänst.

Den enskilde ska ha ett återkommande behov av insatsen i det dagliga livet. För att beviljas boendestöd ska man vara över 18 år.

Syftet med boendestödet är att bidra med hjälp till självhjälp för den enskilde. Boendestödet ska utgå ifrån ett pedagogiskt synsätt och arbeta på att stärka och utveckla den enskildes förmågor. Stödet ska anpassas utifrån individuella behov med målet att leva ett så självständigt liv som möjligt.

Boendestödet utförs tillsammans med den enskilde och ges främst i anslutning till den egna bostaden men kan även i undantagsfall ges som ett socialt stöd i olika kontakter utanför hemmet, vid behov såsom till exempel hjälp att ställa sig i bostadskö.

Boendestödet ska ges i form av motivations-och aktiveringsinsatser i syfte att skapa struktur i det dagliga livet. Stödet kan bland annat innebära hjälp med att strukturera hemmet,

veckoplanering, få träning i vardagssysslor och få hjälp att utföra dem tillsammans med personalen

Boendestöd kan utföras dagligen, under dagtid och kvällstid. En utgångspunkt för boendestöd är att de gör *med* och inte *åt* den enskilde.

Har den enskilde behov av hjälp med personlig omvårdnad och serviceinsatser kan detta beviljas utifrån socialtjänstlagen (SoL) i form av hemtjänst, trygghetslarm samt matdistribution.

Verkställande av insatser

Ambitionen är att varje beslut ska verkställas snarast möjligt. Ofta finns dock behov av längre eller kortare tids planering för att organisera utförandet på ett bra sätt utifrån den enskildes stödbehov. Därför krävs en dialog med den enskilde för att skapa en långsiktigt bra lösning.

En registrering i verksamhetssystemet Treserva är en kvittens på att insatsen har verkställts. Om det finns svårigheter att verkställa beslutet ska återkoppling ske till LSS-handläggare senast 14 dagar efter överlämnande av individuppdraget alternativt när utföraren vid upprepade tillfällen försökt verkställa beslutet.

För att ärendet ska kunna rapporteras till nämnd och nationella myndigheter, enligt lagkrav och riktlinjer, ska alla försök att verkställa ett uppdrag dokumenteras.

Om verkställighet av en beslutad insats dröjer på grund av att insatsen inte finns tillgänglig enligt beställning kan den enskilde erbjudas andra insatser enligt samma lag i avvaktan på verkställighet av beslutad insats.

Om en insats inte blir verkställd inom rimlig tid på grund av att den funktionsnedsatta tackar nej måste ställningstagande göras om den funktionsnedsatta fortfarande har behov av insatsen. Beslutet kan komma att omprövas enligt förvaltningslagen 37, 38 §§.

Som ett minimikrav enligt förvaltningslagen 37, 38 §§ gäller att omprövning ska ske om vissa förutsättningar är uppfyllda. Paragraferna gäller under beredningen av beslut och även beslut som har vunnit laga kraft, dvs. som inte längre kan överklagas.

Genomförandeplanen

Arbetet med att upprätta en genomförandeplan ska påbörjas omgående. Senast 30 dagar efter att utföraren mottagit uppdraget från LSS-handläggaren ska genomförandeplanen vara upprättad.

Genomförandeplanen har handläggarens beställning/uppdragsbeskrivning som utgångspunkt. Hur en insats ska genomföras bör dokumenteras i en genomförandeplan som upprättas hos utförare med hänsyn tagen till den enskildes självbestämmanderätt och integritet.

Genomförandeplan är en plan som beskriver hur en beslutad insats rent praktiskt ska genomföras.

Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för genomförandet av insatsen (vad som ska göras, vem som ansvarar, när och hur det ska gå till samt mål och delmål för insatsen).

Genomförandeplanen ska dokumenteras och undertecknas av både utföraren och den enskilde. Genomförandeplanen är också ett verktyg för uppföljning av insatsen.